

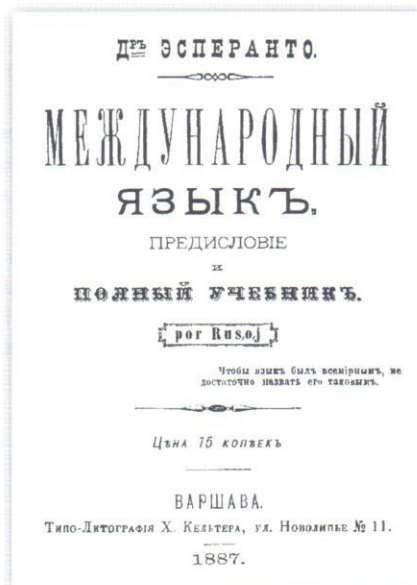
nje nekog stranog jezika bilo dobro, govornika uvijek stavlja u podređen položaj u odnosu na one kojima je taj jezik materinji. Jedino pravo i pošteno rješenje bio bi, stoga, međunarodni jezik koji ne pripada nikome, odnosno podjednako pripada svima.

Tijekom povijesti ulogu međunarodnog jezika igrali su razni nacionalni jezici: grčki, latinski, francuski, no njihova je uloga propala, čim bi oslabila moć države i naroda kojem su pripadali. O svemu tome vjerojatno je razmišljao i dječak u Bjali-stoku. Baveći se idejom o stvaranju jednog univerzalnog jezika, možda nije znao da je već postojalo stotine, pa i tisuće pokušaja rješenja tog problema - jezik je stvoren na papiru, ali nije uspijevaao zaživjeti. Ljudi su se i bez obzira na države, politike i jezikoznalce imali potrebu družiti i pritom se sporazumijevali različitim mješavinama jezika, koje su uglavnom zadovoljavale trenutne potrebe, ponajprije trgovine, ali nisu imale snagu živog jezika, nisu razvile svoju književnost niti trajno stvorile svoju govorničku populaciju.

Onaj koji se nada

Zamenhof je bio mlad i neopterećen, pa se hrabro upustio u nemoguću misiju: oduševljeno je radio svoj projekt međunarodnog jezika kojim će pomoći ljudima cijelog svijeta da se sporazumijevaju bez posrednika. Kad se budu bolje razumjeli, neće se svadati i to će riješiti međunarodne sukobe – vjerovao je.

Otac je bio zadovoljan sinovljevom strašću za jezike, ali je znao da se od plemenitih ideja ne može živjeti. Studij me-

Prvi udžbenik međunarodnog jezika, objavljen 1887. na ruskom

dicine je ozbiljan i skup posao, pa je Lazar Zamenhof dječачке ideje i snove morao ostaviti i baviti se studiranjem, najprije u Moskvi, a kasnije u Varšavi. Papiri s nacrtom međunarodnog jezika ostali su kod kuće, a tata Zamenhof ih je prilikom čišćenja kuće jednostavno bacio. Kakvo li je to bilo razočaranje za mladog liječnika, kad se vratio nakon studija! Trebao je početi sve ispočetka.

Nitko ne zna kako je izgledala prva verzija međunarodnog jezika, ali se pouzdano zna da ni druga nikad ne bi ugledala svjetlo dana, da nije bilo miraza Klare Silbernik, kćeri vlasnika tvornice sapuna, koja je svoje srce darovala Lazaru Ludvigu

Zamenhofu. Uz njezinu suglasnost, mladi je supružnik novac upotrijebio za tiskanje knjige "Međunarodni jezik. Predgovor i kompletan udžbenik". Prvi udžbenik međunarodnog jezika objavljen je 1887. Ideja je bila neobična, gotovo ludo hrabra, pa je Zamenhof, da ne bi naškodilo svom ugledu liječnika oftalmologa, knjigu potpisao pseudonimom Doktoro Esperanto. Riječ *esperanto* znači *onaj koji se nada*, a on se nadao.

Zamenhof je novi jezik oslobodio nepotrebnih stvari - ako neki jezici mogu funkcionirati bez padeža, zašto se zamirati njima; ako samo živa bića mogu imati rod, zašto učiti kojeg su roda predmeti? Gramatika esperanta posve je jednostavna i logična, vokabular temeljen na internacionalizmima, pismo je latinično, piše se kao što se govori, a čita kao što se piše. U jeziku nema izuzetaka ili nepravilnosti, pa jednom naučeno pravilo vrijedi za sve rodove riječi, uvijek. Poznavajući osnovna gramatička pravila i osnove riječi, govornik može i stvarati nove riječi, a da njihov smisao sugovornik odmah razumije, čak i onda kad u njegovom materinjem jeziku ne postoji odgovarajuća riječ za taj pojam. Takva sloboda kombinatorike daje osjećaj kreativnosti i slobode izražavanja, što je i najveća vrijednost esperanta.

Za uspjeh esperanta presudno je bilo i to što ga se njegov tvorac "odrekao". Naime, tvorci planskih jezika zadržavali su pravo nad svojim djelom i sputavali njegov razvoj. Zamenhof je svoj projekt, nakon što ga je isprobao na tekstovima (prevodio je na esperanto Bibliju, Andersenov bajke, a i sam je pisao), darovao

Društvo hrvatskih esperantista 1911.

